

CZU 343.1

CORAPORTUL DINTRE REȚINEREA, CERCETAREA, PREDAREA, PERCHEZIȚIONAREA SAU RIDICAREA TRIMITERILOR POȘTALE CA MĂSURĂ SPECIALĂ DE INVESTIGAȚIE CU ALTE PROCEDEE PROBATORII

Sofia PILAT,

doctor în drept, conferențiar universitar,
conferențiar universitar al Catedrei „Procedură penală, criminalistică
și securitate informațională” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
ORCID: 0000-0002-1517-8886

Rezumat

Realizarea scopului procesului penal este imposibilă în lipsa unor procedee probatorii, reglementate de legislația națională, care permit să obțină acele mijloace de probă, respectiv și probe pertinente concludente și utile.

Măsurile speciale de investigații, reglementate de codul de procedură penală, precum și pe cele reglementate de Legea cu privire la activitatea specială de investigație, legiuitorul, de asemenea, le-a inclus în lista procedeelelor probatorii.

Reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimiterilor poștale ca măsură specială de investigație și coraportul acestora cu alte procedee probatorii posedă anumite trăsături asemănătoare cu percheziția reglementată la art. 125 CPP.

Cuvinte-cheie: trimiteri poștale, reținere, percheziție, ridicare, procedee probatorii, ofițer de urmărire penală, procuror.

Summary

Achieving the purpose of the criminal process is impossible in the absence of evidentiary procedures, regulated by national legislation, which allow to obtain those means of proof, respectively conclusive and useful pertinent evidence.

The special investigative measures, regulated by the criminal procedure code as well as the Law on special investigative activity, the legislator also included in the list of evidentiary procedures.

Detention, research, delivery, search or collection of postal items as a special investigative measure and its correlation with other evidentiary procedures as a special investigative measure possess certain features similar to the search, regulated by art. 125 CPC.

Keywords: mailings, detention, search, seizure, evidentiary procedures, criminal investigation officer, prosecutor.

Termenul „percheziție” își găsește originile din latinescul „perquiro”,

care înseamnă a căuta, a cerceta cu îngrijire pretutindeni, desemnând o activitate deosebit de importantă în cadrul instrucției penale.

Sub aspectul definiției descrise mai sus, autorul V. Manzini menționează precum că „perchezițiile sunt cercetări materiale, efectuabile coercitiv, îngăduite prin excepțiile de la garanțiile normale ale libertății individuale, în scopul de a asigura procesului lucruri care pot servi ca probă sau de a aresta pe inculpatul sau pe altă persoană suspectată de infracțiune sau evadată” [4, p. 357].

Această definiție este destul de complexă, cuprinzând într-un mod succint esența activității care o presupune percheziția, „actorii”, urmările și, respectiv, rezultatele pe care aceasta le produce sau le urmărește.

Înainte de a realiza un coraport dintre reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimiterilor poștale este important de făcut diferența dintre percheziția judiciară și ridicarea de obiecte și înscrisuri, respectiv cercetarea la fața locului, deoarece sub aceste aspecte există o serie de trăsături comune.

Prin urmare, actul procedural al ridicării de obiecte sau înscrisuri este o activitate care se deosebește de percheziție prin aceea că presupune cunoașterea atât a înscrisurilor sau a obiectelor care au legătură cu cauza penală, cât și a locului unde acestea se găsesc pe când deosebirea față de cercetarea la fața locului se regăsește sub aspectul sferei de acțiune și scopul urmărit. Limitele locului săvârșirii faptei sunt date de extinderea suprafeței deținătoare de urme ale infracțiunii, în timp ce limitele locului percheziționat sunt determinate de folosința exclusivă a anumitei persoane [2, p. 15-16].

Așadar, fără să formuleze în mod direct noțiunea de percheziție, legiuitorul a specificat caracteristicile distinctive ale acesteia care o individualizează și concomitent o deosebește de alte acte și activități de cercetare prevăzute de legea procesual-penală în vigoare. Așa cum legiuitorul nu definește percheziția ca atare, aceasta este formulată de diferiți autori în literatura de specialitate.

Prin urmare, autorul R.S. Belkin definește percheziția ca „Acțiune procesuală conținutul căreia constă în examinarea forțată a încăperilor, construcțiilor, terenurilor, mijloacelor de transport și a anumitor persoane în scopul depistării și ridicării obiectelor tăgăduite, documentelor, valorilor obținute pe cale criminală cât și căutarea cadavrelor sau persoanelor” [7, p. 572].

În opinia autorului N. P. Iablokov, percheziția este o acțiune de anchetă îndreptată la examinarea forțată a porțiunilor de teren, încăperilor, corpului omului, îmbrăcămintea sa și lucrurile personale efectuată în condițiile legii

procesual-penale de către persoana împuternicită cu respectarea drepturilor și intereselor legale ale cetățenilor și persoanelor juridice cu scopul căutării (descoperirii) și ridicării (reținerii) unor izvoare concrete de informație probatoare (obiecte materiale), care au importanță în cauză [8, p. 431].

Percheziția este acțiune de urmărire penală prin care se caută, în anumite locuri, obiectele și înscrisurile ce pot servi ca mijloace de probă în procesul penal și se ridică în caz de descoperire [5, p. 142].

Prin percheziție se pot obține mijloace de probă cunoscute dar nu sunt predate de bunăvoie de către cei la care se află, sau care neagă existența lor sau nu spun unde se află, sau mijloace de probă necunoscute, dar a căror existență este bănuită, mijloace de probă care se află la domiciliul sau reședința unei persoane sau asupra acesteia [6, p. 206].

Autorul V. Bercheșan menționează precum că percheziția este activitatea de urmărire penală și de tactică criminalistică care constă în căutarea – asupra unei persoane, în locuința sau la locul ei de muncă, ori în localurile deschise publicului – a obiectelor, valorilor sau înscrisurilor a căror existență sau deținere este tăgăduită, în vederea descoperirii și administrării probelor necesare soluționării juste a cauzelor penale.

Astfel, percheziționarea sau ridicarea de obiecte sau documente reglementată de art. 125 CPP posedă anumite trăsături asemănătoare ce cele ale măsurii speciale de investigație reglementată de art. 133-134 CPP.

Dacă există temeiuri rezonabile de a presupune că trimiterile poștale primite sau expediate de către bănuțit, învinuit pot conține informații ce ar avea importanță probatorie în cauza penală pe una sau mai multe infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave și dacă prin alte procedee probatorii nu pot fi obținute probe, organul de urmărire penală este în drept să rețină, să cerceteze, să predea, să percheziționeze sau să ridice trimiterile poștale ale persoanelor indicate.

Șeful instituției poștale comunică imediat organului care a emis ordonanța reținerea trimiterilor poștale indicate în aceasta.

Așadar, trimitere poștală parvenită la oficiul poștal este reținută, și șeful instituției poștale va comunica organelor competente despre reținere.

Prin reținerea trimiterii poștale înțelegem acțiunea realizată de șeful oficiului poștal în baza încheierii judecătorului de instrucție prin care este autorizată această măsură, care se caracterizează prin oprirea la oficiul poștal a trimiterii poștale primite sau expediate de către bănuțit, învinuit ce pot conține informații ce ar avea importanță probatorie în cauza penală pe una sau mai multe infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave,

respectiv, șeful oficiului poștal nu va permite ca trimiterea poștală să părăsească oficiul poștal și să ajungă la destinatar.

Însă nu este clar dacă trimiterea poștală care a fost ridicată va fi păstrată cu celelalte trimiteri poștale la care au acces și alți angajați ai oficiului poștal sau șeful oficiului poștal o va ridicate și o va păstra la el până la predarea acesteia organului de urmărire penală.

De asemenea, în norma de procedură care reglementează procedura de realizare a acestei măsuri speciale de investigație, prevede ca această măsură să fie realizată de către ofițeri de urmărire penală, dar nu și de ofițerii de investigație, cum se menționează în prevederile art. 132² alin(3) CPP.

Norma prevăzută de art. art. 132² alin. (3) CPP este una generală dar prevederile art. 133 are un caracter special, care la realizarea acestei măsuri poate fi realizată.

Cu privire la sensul cuvântului „reținere” din conținutul normei prevăzută de art. 133 este clar, în ce dar constă cercetarea și predarea.

În opinia noastră cercetarea trimiterii poștale se referă la examinarea aspectului exterior al acesteia și identificarea semnelor distinctive a acestei trimiteri care confirmă apartenența acesteia la persoana bănuțitului sau învinutului.

Cercetarea obiectelor are loc și în cazul ridicării acestora în cadrul cercetării la fața locului, percheziției sau a ridicării, unde în procesul verbal al acțiunii respective se vor indica particularități individuale ale acestuia care permit identificarea acestuia.

În acest sens, menționăm că percheziția și ridicare poate fi realizată ca acțiunea de urmărire penală reglementată de art. 125-126 CPP realizată ofițeri de urmărire penală sau procurori.

De asemenea, percheziția și ridicare a trimiterilor poștale poate fi realizată în cadrul măsurii speciale de investigație prevăzută de art. 133 CPP.

În ambele cazuri pentru efectuarea acțiunii este nevoie de autorizația judecătorului de instrucție, la fel în ambele cazuri aceste acțiuni pot fi efectuate de către ofițerii de urmărire penală sau procuror, în astfel de incertitudine apare o întrebare, care dar este necesitatea acestei măsuri speciale de investigație?

Dacă este autorizată percheziția la domiciliu bănuțitului, învinutului și în domiciliu depistăm o trimitere poștală, aceasta va fi percheziționată?

Desigur, legiuitorul oferă aceasta posibilitate, însă în comparație cu efectuarea percheziției asupra trimiterilor poștale în sediul oficiului poștal, bănuțitului sau învinutul este privat de unele garanții de anumite garanții,

prezența apărătorului la percheziție etc.

În cazul dispunerii percheziționării trimiterilor poștale în cadrul MSI, predomină caracterul secret al acesteia, despre care nu cunoaște bănuitul sau învinuit, astfel, el realizează în continuare acțiunile sale ilegale.

La descoperirea de documente și obiecte care au importanță probatorie în cauza penală, reprezentantul organului de urmărire penală le ridică sau face copiile respective. Nu este clar, cât este de corect ca organul de urmărire penală să aprecieze la fața locului care obiecte au importanță pentru cauză și care nu prezintă o careva valoare probatorie.

Considerăm că în cazul percheziționării și ridicării trimiterilor poștale este nevoie ca să fie ridicată întregă trimitere poștală pentru a o examina. Cu privire la o prevedere similară s-a expus Curtea Constituțională a Republicii Moldova prin Hotărârea nr. 31 din data de 23.09.2021.

Trimiterile poștale, reprezintă obiectul de cercetare și examinare în cazul realizării acestei măsuri speciale de investigație. Realizarea acestei măsuri speciale de investigație ridică multe semne de întrebare atât sub aspect de reglementare legală cât și cu privire la informația care poate fi supusă examinării în urma realizării acestei măsuri speciale de investigație.

Deși poartă un caracter particular corespondența între deținut și avocatul său considerăm relevante unele soluții date de către Curtea Europeană în acest aspect.

În cauza *Campbell c. Regatului Unit* [1], Curtea a constatat precum că, potrivit normelor interne, autoritățile penitenciarului aveau dreptul a deschide o scrisoare din partea unui avocat către un deținut, dacă existau motive rezonabile să creadă că aceasta conține un obiect ilicit nedescoperit prin mijloacele normale de detectare. Scrisoarea putea fi, în orice caz, deschisă fără a fi citită. Curtea a menționat că ar fi trebuit asigurate garanții corespunzătoare în vederea prevenirii citirii scrisorii, de exemplu, deschiderea scrisorii în prezența deținutului. Citirea corespondenței unui deținut către și de la avocatul său, pe de altă parte, poate fi permisă numai în situații excepționale, când autoritățile au motive rezonabile să creadă că se abuzează de privilegiul acestei relații, în sensul că, prin conținutul scrisorii, se poate pune în pericol securitatea penitenciarului sau a altor persoane ori că acesta prezintă, într-un alt mod, un caracter penal. Ceea ce poate fi considerat ca fiind „motive rezonabile” depinde de circumstanțele cauzei, dar presupune existența unor fapte sau informații apte să convingă un observator obiectiv că s-a abuzat de acest canal de comunicare privilegiat [3, p. 464].

Procedura de efectuarea și autorizarea măsurilor speciale de investi-

gație este reglementată de prevederile Codului de procedură penală, precum și de Legea cu privire la activitatea specială de investigație.

Conform prevederilor legale, măsuri speciale de investigație sunt realizate de către ofițeri de investigații, dar reieșind din prevederile art. 133, 134 a CPP măsura specială de investigație este realizată de către reprezentantul organului de urmărire penală. În această ordine de idei, menționăm că nu este o claritate în normele care reglementează procedura de realizare a reținerii, cercetării, predării, percheziționării sau ridicării trimiterilor poștale.

Referințe bibliografice

1. Cauza Campbell c. Regatului Unit. Hotărârea din data de 27.03.1991. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57722> (accesat la 29.09.2022).
2. Dascălu I., Ștefan C., Țupulan M. *Percheziția judiciară*. Craiova: Editura „Sitech”, 2008. 355 p.
3. Dolea Ig. *Cod de procedură penală. Comentariu aplicativ*. Ediția II. Chișinău: „Cartea Juridică”, 2020. 1408 p. ISBN 978-9975-3418-0-6.
4. Manzini V. *Tratat procesual penal*. Vol. III. Torino, 1931-1932. 987 p.
5. Theodoru Gr., Moldovan L. *Drept procesual penal*. București: Editura „Didactică și pedagogică”, 1979. 678 p.
6. Tulbure A., Tatu S. *Tratat de procedură penală*. Ediția II. București: Editura „ALL BECK”, 2003. 456 p.
7. Белкин. Р. Криминалистика. Москва: „Юристъ”, 2001. 585 с.
8. Яблоков. Н. Криминалистика. Москва: „Юристъ”, 2002. 675 с.